

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Secunda difficultas expeditur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

laris ignis in sua sphaera ad raptum caeli; & ratio est, quia licet sit à principio extrinseco, non est tamen contra, sed prae inclinationem passivi. Vel, quicquid sit de hoc, Respondeo secundò, datà Majori, negando Minorem: cum enim voluntas sit appetitus rationalis, & sequatur ductum & cognitionem rationis, ex natura sua inclinata est ut majori ac vehementiori impetu feratur in objectum, quod illi non repraesentatur ut indifferens, sed ut continens omnem rationem boni, quam in aliud quod illi cum indifferentia proponitur, & ut bonum aliquod finitum & particulare ei repraesentatur.

71. Ad secundam instantiam nego Majorem. Ad cuius probationem dico, peccatum esse contra naturalem hominis inclinationem, inadaquatam & partialem, non tamen contra totalem & adaequatam. Duplex enim distingui solet in voluntate inclinatio, una in ordine ad bonum honestum & rationi consonum, quod est objectum ejus partiale & inadaquatum; altera ad suum objectum adaequatum, quod est bonum in communi, prout abstrahit à vero vel apparenti, ab honesto vel delectabili: Itaque actus peccati est contra primam inclinationem, non verò contra secundam: Cum enim nemo intendens malum operetur, ille qui peccat intendit & quaerit aliquod bonum, saltem apparens & delectabile secundum sensum; adeoque actus peccati non est violentus, sed naturalis simpliciter; licet possit dici secundum quid violentus, quatenus est contra inclinationem rectae rationis.

72. Ad tertiam instantiam, distingo Majorem: Intellectus & potentiae vitales non possent pati violentiam in suis actibus, absolute & quoad substantiam consideratis, concedo Majorem: in suis actibus respectivè sumptis, & prout dicunt ordinem ad voluntatem à qua imperantur, nego Majorem, & concessà Minori, nego Consequentiam. Intellectus ergo, & aliae potentiae vitales quae subsunt motioni voluntatis, possunt considerari quantum ad elicentiam suorum actuum dupliciter: uno modo absolute, & quoad substantiam actus qui elicitur; aliò modo respectivè ad voluntatem, vel ad aliud principium interius à quo moventur: Si considerentur primò modo, non possunt pati violentiam in actibus à se elicitis; quia hoc ipso quòd illi actus sunt vitales, à principio intrinseco procedunt, & sic implicat quòd sint violenti; unde in hoc parificantur cum actibus elicitis à voluntate: At verò secundò modo potest pati violentiam non tam ipse intellectus qui movetur à voluntate, quam ipsa voluntas movens, quae ob aliquod impedimentum potest suo intentò & imperiò frustrari: quare actus imperati possunt esse partim naturales, partim violenti, seu mixti ex naturali & violento; sunt enim naturales, quatenus procedunt à suis potentiis, & violenti, quatenus interdum sunt contra inclinationem voluntatis.

73. Ad ultimam, concessò Antecedente, nego Consequentiam: nam ut ait D. Thomas qu. 22. de verit. art. 8. *Quantumcumque voluntas immutetur in aliquid, non dicitur cogi in illud: cujus ratio est, quia ipsum velle aliquid est inclinari in illud, coactio autem vel violentia est contra inclinationem illius rei qua cogitur. Cum igitur Deus voluntatem immutat, facit ut precedenti inclinationi succedat alia inclinatio; ita quòd prima auferatur, & secunda maneat: unde illud ad quòd*

inducit voluntatem, non est contrarium inclinationi jam existenti, sed inclinationi quae prius inerat; unde non est violentia, neque coactio. Sicut lapidi ratione sua gravitatis inest inclinatio ad locum deorsum: hac autem inclinatione manente, si sursum projiciatur, erit violentia; si autem Deus auferat à lapide inclinationem gravitatis, & det ei inclinationem levitatis, tunc ferri sursum non erit ei violentum; & ita immutatio motus potest esse sine violentia. Et per hunc modum intelligendum est, quòd Deus voluntatem immutat sine eo quòd voluntatem cogat. Et in 2. sent. dist. 25. qu. 1. art. 2. ad 2. Deus operatur (inquit) in voluntate & in libero arbitrio, secundum ejus exigentiam: unde etiamsi voluntatem hominis in aliud mutet, nihilominus tamen hoc sua omnipotentia facit, ut illud in quòd mutatur voluntarie vellet.

S. III.

Secunda difficultas expeditur.

74. Dico secundò: Si Deus voluntatem ad operandum propensam, per subtractionem sui concursus, vel objecti, impeditur ne in actum prorumperet; vel operationem jam incœptam continuaret, non inferret illi violentiam, sed voluntas tunc connaturaliter quiesceret, & ab operatione cessaret. Est contra Almaïnium, Vazquem, Lorcam, Valentiam, & alios, qui existimant voluntatem posse pati à Deo violentiam in cessatione ab actu: v. g. si Beato videnti Deum, & in amorem ejus anhelanti, subtraheret Deus concursum ad talem amorem, aut si voluntati praeventa cognitione congrua, & parata ad consensum, Deus concursum ad consentiendum denegaret, violentiam illi inferret.

75. Probatur conclusio ratione fundamentali: Causae inferiores non petunt ex natura sua operari, nisi stante motione & influxu causae superioris, cui per se subordinantur in agendo: Ergo sicut naturaliter inclinatur ad agendum, supposito influxu & motu talis causae superioris, ita naturaliter quiescunt, & sine ulla planè violentia aut resistentia cessant ab operando, si causa superior non influat nec moveat: unde sicut naturale & non violentum est, cessare lucem in aëre, cessante luminoso; aut caelum quiescere, cessante motu intelligentiae; vel subtractò divinò concursu ignem à combustionem cessare, ut contingit in fornace Babylonica: ita connaturale est voluntati, cessante concursu Dei, non operari, vel ab operatione jam incœpta desistere.

76. Confirmatur: Omnis creatura, ut docet S. Thomas 2. contra Gentes cap. 21. & lib. 3. cap. 100. habet se respectu Dei ut instrumentum quoddam; quia sicut instrumentum non potest operari, nisi per actualem motionem causae principalis, ita neque aliqua causa secunda potest agere, nisi actualiter mota à prima: Sed cessante motu causae principalis in instrumento, naturale est illi non operari: Ergo naturale est voluntati, & cuilibet causae secundae, non operari, cessante motione Dei. Idem dicendum est, si subtrahatur objectum voluntati, aut ei non proponatur: cum enim voluntas sit appetitus rationalis, naturale est illi non ferri in incognitum: Ergo remotò vel non cognitò objectò, non est violentum quòd non operetur vel cesset ab actu, sed potius connaturale.

77. Dices: Impedire aliquam rem à motu, vel operatione, ad quam ex natura sua erat inclinata, est ei inferre violentiam: Sed voluntas beati v. g. est connaturaliter inclinata ad diligendum Deum; non minùs enim est illi naturale & necessarium amare Deum, quàm igni comburere, & lapidi descendere: Ergo sicut inferretur igni violentia, si impediretur ne combureret; & lapidi, si impediretur ne descenderet; ita & voluntati beati, si per subtractionem divini concursus impediretur ne Deum diligeret, & ab amore beatifico desistere cogetur.

78. Respondeo primò, distinguendo Majorem: Impedire aliquam rem à motu, ad quem ex natura sua erat inclinata, est ei inferre violentiam, si talis impeditiò fiat à causa particulari, cui contranitur illa propensio & inclinatio, concedo: si fiat à causa universali, scilicet à Deo, nego; quia contra illum non nititur causa particularis, imò plus ad illum propendet, quàm ad proprium motum & operationem. Sicut ergo si aliqua causa particularis faciat quòd aqua ascendat, vel quòd lapis non descendat, erit violentia; secùs autem, si propter bonum universi, ne scilicet detur vacuum, ascendat aqua, & detineatur lapis; quia quælibet creatura magis inclinatur ad bonum generale universi, quàm ad bonum particulare & proprium: ita pariter si voluntas beati ab aliqua causa particulari extrinseca impediri posset ab amore, inferretur illi violentia; non autem si à Deo impediretur per subtractionem concursus; quia licet ad actum amoris sit necessariò determinata, multò tamen magis ad obediendum Deo ex propria natura inclinatur.

9. Respondeo secundò, data Majori, distinguendo Minorem: Voluntas beati est connaturaliter inclinata ad diligendum Deum, supposito divino concursu, & aliis ad operandum necessariis, concedo Minorem: Remoto Dei concursu, & aliis ad agendum requisitis, nego Minorem; cum enim inclinatio voluntatis ad operandum sit dependens à superiori, & primæ causæ subordinata, absolutè non tendit ad operationem, sed cum suis dependentiis; & supposità Dei motione & concursu; unde illò subtractò naturale est voluntati non operari, sicut igni, si desit approximatio.

S. IV.

Tertia difficultas elucidatur.

80. **D**ico tertio: Voluntas non potest cogi, quantum ad actus quos imperat & simul elicit; benè tamen quantum ad actus, ab ea quidem imperatos, sed ab aliis potentiis ei inferioribus elicitos. Ita D. Thomas hic art. 4. in corp. ubi ait: *Duplex est actus voluntatis; unus quidem qui est ejus immediatè velut ab ipsa elicitus, scilicet velle; alius à voluntate imperatus & mediante alià potentià exercitus, ut ambulare & loqui.....* Quantum igitur ad actus à voluntate imperatos, voluntas violentiam pati potest. In quantum per violentiam exteriora membra impediri possunt, ne imperium voluntatis exequantur. Ubi notanda sunt illa verba: à voluntate imperatus, & mediante alià potentià exercitus: quibus insinuat nomine actus imperati se non intelligere eos qui sunt elicitivè ab ipsa voluntate: nam licet etiam isti possint imperari, sicut electio mediorum imperatur ab intentione finis, tamen ut ad

A præfens attinet, cum elicitis comprehenduntur; in ipsis enim non potest esse violentia, sicut nec in purè elicitis. Et ratio est, quia ex eo voluntas cogi non potest in actu tantum elicitò, quòd talis actus sit quædam inclinatio actualis voluntatis in suum objectum, ut antea declaravimus: Sed etiam actus simul elicitus & imperatus, est quædam inclinatio actualis voluntatis in suum objectum; necessariò enim tendit in rationem boni, veri, vel apparentis: Ergo similiter reputat talem actum esse violentum.

Quòd autem voluntas possit pati violentiam, quantum ad actus ab ea imperatos, & ab aliis potentiis inferioribus elicitos, manifestum est: Si enim v. g. voluntas nollet videre, posset quis vi aperire oculos; vel si vellet videre, posset illos vi claudere: & in hoc casu cum aperirentur oculi, illa visio non esset violenta potentia visivæ elicienti, utpote juxta inclinationem illius; esset tamen violenta voluntati imperanti, quia esset contra inclinationem elicitam ipsius. Imò etiam esset aliquo modo violenta potentie visivæ: quælibet enim potentia habet duplicem inclinationem; unam particularem ad suum actum ut ad proprium bonum; & alteram universalem, quæ subicitur voluntati, quæ est inclinatio universalis tendens ad bonum totius suppositi: licet ergo visio non esset tunc violenta potentie visivæ, secundum particularem ipsius inclinationem, esset tamen violenta secundum universalem; & absolutè violenta dici deberet, quia esset contra præcipuam suppositi inclinationem.

S. V.

Corollaria notatu digna.

81. **E**X dictis colliges primò contra Vazquem, Lorcam, & alios, non solùm voluntatem, sed nec ullam etiam creaturam posse pati violentiam à Deo. Quod enim est secundum inclinationem præcipuam creaturæ, non est illi violentum: Sed quicquid Deus operatur in creatura, est secundum præcipuam ipsius inclinationem: Ergo non est illi violentum, sed connaturale. Major patet: non enim potest esse violentia, nisi sit resistèntia; nec est resistèntia ubi est inclinatio. Minor verò probatur: Sicut quælibet potentia, ut supra dicebamus, duplicem habet inclinationem, unam particularem ad suum actum ut ad proprium bonum; & alteram universalem, quæ subicitur voluntati, quæ est inclinatio universalis tendens ad bonum totius suppositi: vel etiam sicut in omnibus rebus reperitur duplex inclinatio naturalis, una quæ competit illis juxta suum esse particulare, quæ propendet in proprium & conveniens bonum, v. g. lapis per gravitatem in centrum; altera quæ illis convenit in ordine ad bonum universi, cujus sunt partes, & per quam magis propendet in bonum universi, quàm in proprium; quare licet grave ex propria inclinatione per gravitatem tendat deorsum, & leve per levitatem sursum, tamen ne detur vacuum, grave propriæ gravitatis oblitum ascendit, & leve contemptà levitate descendit: Ita etiam in qualibet re, præter propriam inclinationem, quæ propendet in proprium & particulare bonum, datur alia fortior ac potentior, per quam in id quod Deus vult in ea aut de ea facere, tantà promptitudine ac propensione fertur, ut illud absque ulla violentia præstet, quamvis sit contra propriam inclinationem. Unde San-